

Over vangsten van Porcelainhoentjes, een Cetti's zanger en Waterpiepers

G. H. J. DE KROON

Al enkele jaren houd ik mij intensief bezig met het vangen van Waterrallen en het ringen en kleurmerken van deze soort. Onder andere is dit bedoeld om na te gaan of individuen van een broedpopulatie of van andere populaties werkelijk overwinteren (3) en hoe de doortrek verloopt.

Om Waterrallen te vangen gebruik ik uitsluitend zg. zeefslagvallen (4) (fig. 1). Nu komt het natuurlijk voor dat ook andere vogelsoorten worden gevangen, al is het percentage in vergelijking met het aantal Waterrallen klein. Naast algemene soorten zoals Waterhoen, Roodborstje en Winterkoninkje zijn daarbij ook minder algemene, ja zelfs zeldzame soorten.

Zo ving ik in augustus 1975 op Vlieland 5 Porcelainhoentjes (*Porzana porzana*) en in een stuk rietzeggenland langs de Zederik in de gemeente Meerkerk eind augustus/begin september 1975 nog eens drie (fig. 2).

Op 11 december 1975 raakte tegen zonsondergang in de Koorenwaard te Heukelum in een perceel rietland een Cetti's zanger (*Cettia cetti*) (fig. 3) gevangen. Door middel van dia's die gemaakt werden door Wim Jongejan, kon deze vangst gecontroleerd worden door de heer C. S. Roselaar e.a. van het Instituut voor Taxonomische Zoölogie der Universiteit van Amsterdam. Dat deze soort standvogel is, werd hierdoor nog eens extra bevestigd.

In het reeds eerder genoemde natuurgebied langs de Zederik, dat grotendeels eigendom is van de stichting Het Zuid-Hollands Landschap, werd in een proefvak op 29 oktober 1975 tegen de avond een Waterpieper (*An-*

thus spinoletta spinoletta) gevangen (fig. 4). Vanwege het Waterrallen-onderzoek wordt daar zeer geregeld gevangen in enkele rietpercelen die als proefvak fungeren.

Op zichzelf gezien zijn dit bijzonder aardige vangsten, maar daar ik alleen Waterrallen mag ringen, doordat het Vogeltrekstation Arnhem een ringstop heeft ingesteld, werden zij ongeringd in vrijheid gesteld, op de 5 Porcelainhoentjes na. Die konden namelijk wel geringd worden doordat op Vlieland enige ringers aanwezig waren met een volledige ringvergunning.

De hierna volgende vangsten werden door mij alle in hetzelfde proefvak in het natuurgebied langs de Zederik gedaan.

Op 7 november 1975 ving ik daar weer twee Waterpiepers. Toevallig trad de heer Den Breejen van het Zuid-Hollands Landschap

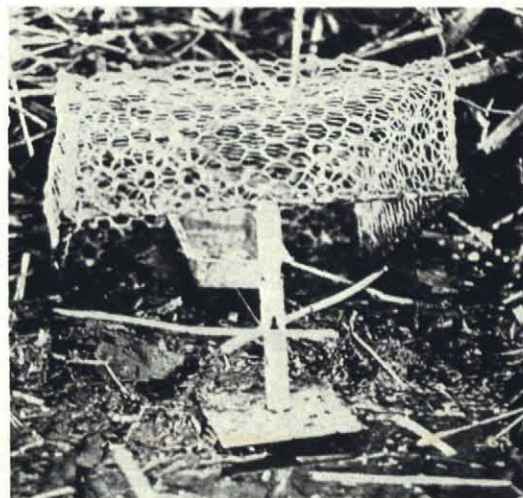

Fig. 1. Zeefslagval met bakje lokaas. Foto naar dia van Wim Jongejan.

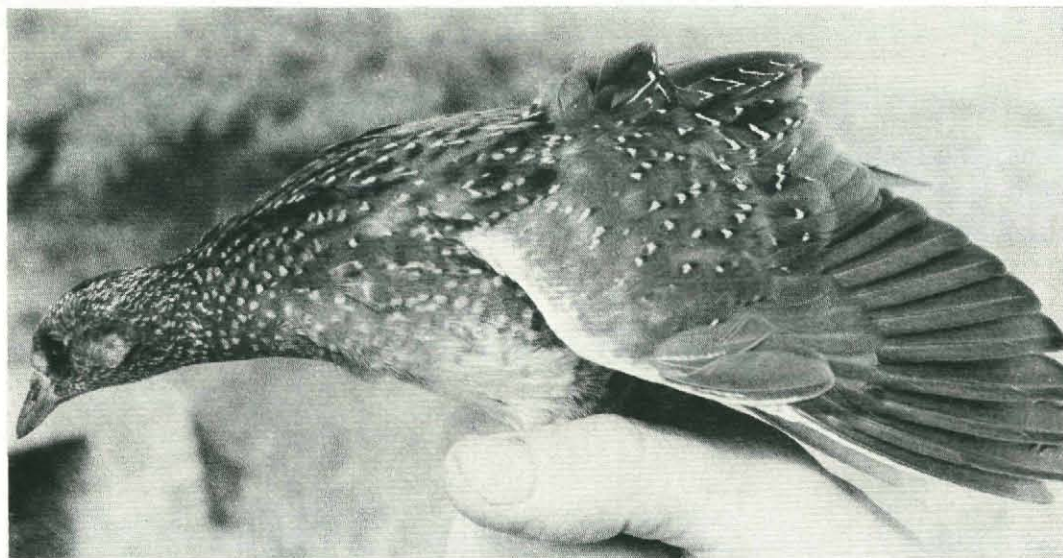

Fig. 2. Porcelainhoen. Foto Rein Rollingswier.

in mijn voetsporen om de kunst van het Waterrallen vangen eens af te kijken en daar deze eveneens een volledige ringvergunning heeft konden dit keer de Waterpiepers ook geringd worden. Op 23 november werd wederom een Waterpieper gevangen. Dit keer zonder een andere ringer in de nabijheid. Ook werden die dag, rond het middaguur, enkele Waterpiepers gezien die foerageerden op een van de looppaden die zich uiteraard in het proefvak bevinden.

Op 5 november viel tegen de avond een tiental Waterpiepers in tussen het ijle riet en na zonsondergang werd door Wim Jongejan en mij een troep Waterpiepers van wel 50 stuks gezien die opvlogen uit het rietzeggenland. Ze vlogen verder het rietland in om er te gaan roesten. Een gedragspatroon dat reeds door Frost (2) en Van den Berg (1) is geconstateerd.

Ruim één maand later, op 15 januari 1976, werden weer 3 Waterpiepers gevangen. Tijdens de strenge vorstperiode eind januari/begin februari werden geregeld Waterpiepers op het ijs gezien. Het rietzeggenland was op

het eerste gezicht één ijsvlakte. Bij nader onderzoek, mede in verband met het voorkomen van Waterrallen, werd geconstateerd dat het ijs op verscheidene plaatsen openingen had die toegang verschaften tot een, tengevolge van de lage waterstand, onder het ijs aanwezig sapropelium-achtig substraat. Op die plaatsen foerageerde, naast een enkele Waterral, ook een enkele Waterpieper. De oorzaak van deze situatie was gelegen in het feit, dat er, aan het begin van de vorstperiode met plotseling zeer lage temperaturen, in dit natuurgebied een zeer hoge waterstand voorkwam, die in de loop van de eerste vorstdagen schoksgewijs zakte. Hierdoor ontstonden steeds nieuwe ijsvloeren en openingen die als het ware isolerend werkten, zodat het sapropelium-achtig substraat niet bevroor.

Ook in de maand maart werden Waterpiepers gezien. Op 21 en op 28 maart werd wederom 1 Waterpieper gevangen. Die van 28 maart bleek ter plekke op 7 november van het vorig jaar te zijn geringd en werd nogmaals op 4 april teruggevangen met nog

Fig. 3. Cetti's zanger. Foto naar dia van Wim Jongejan.

een andere Waterpieper. De laatste waarneming was op 19 april: 1 exemplaar.

Volledige rui van de kleine lichaamsveren werd niet eerder vastgesteld dan op 28 maart en 4 april, terwijl opzij van de borst een roze-bruine vlek zichtbaar was die voordien niet werd aangetroffen.

De terugvangst van eind maart/begin april pleit voor doortrek. De volledige rui van de kleine lichaamsveren, m.a.w. het verwisselen van het winterkleed voor het prachtkleed, zou overwintering in kunnen houden, omdat aangenomen mag worden dat dat niet tijdens de trek gebeurt.

Volgens de Atlas van de Vogels in België en West-Europa (5) overwintert de Waterpieper in het binnenland, langs allerlei lager gelegen waterlopen. In Tongeren (België) werd 1 Waterpieper geringd op 3 december 1967 en teruggevangen op 4 februari 1968 (2 maanden en 1 dag later). Deze terugvangst bevestigt overwintering in het binnen-

land van België (6).

In het Archief van het Vogeltrekstation Arnhem bevinden zich twee terugmeldingen van Waterpiepers, gevangen in de Amsterdamse Waterleidingduinen met dubbel slag-net (S 198328 — 19 november 1966, teruggevangen op 12 maart 1967 en S 267060 — 17 november 1967, teruggevangen op 15 november 1970). Deze ringgegevens geven voor Nederland geen uitsluitel over overwintering. Des te meer is het te betreuren dat geen objectief inzicht kon worden verkregen in het al of niet overwinteren in het natuurgebied langs de Zederik doordat ondanks de 11 waterpiepervangsten slechts 2 Waterpiepers konden worden geringd. Het is dan ook te hopen dat het Vogeltrekstation Arnhem in de toekomst meer subsidie zal ontvangen zodat de ringstop kan worden opgeheven en daardoor ook het planmatig ringen meer aandacht zal krijgen.

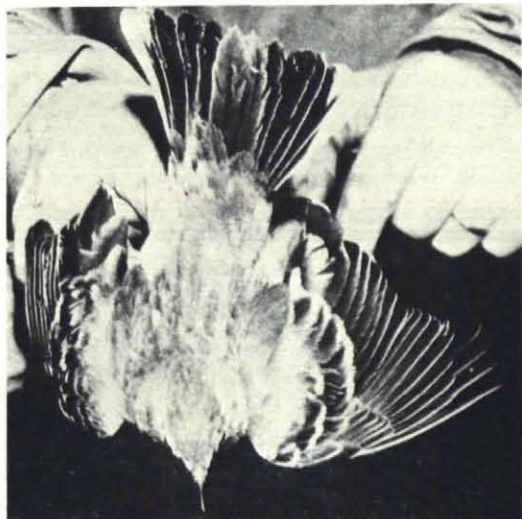

Fig. 4. Waterpieper. Foto naar dia van Wim Jongejan.

Litteratuur:

1. Berg, M. van den, 1975. Gedrag en determinatie van de Waterpieper (*Anthus spinoletta spinoletta*) op zijn slaappleaats. *Limosa* 48: 158-162.

2. Frost, R. A., 1972. Water Pipits roosting in greater reedbed and great pond sedge. *Brit. Birds* 65: 483-484.
3. Kroon, G. H. J. de, 1972. Het voorkomen van de Waterral in de winter in een zoetwatergetijdengebied. *Limosa* 45: 42-48.
4. Kroon, G. H. J. de, 1975. Waterrallen vangen. *Op het Vinketouw* 25: 4-8.
5. Lippens, L. en H. Wille, 1972. *Atlas van de Vogels in België en W. Europa*. 575.
6. Nelissen, R. en R. Christiaens, 1968. Overwintering van *Anthus spinoletta* te Tongeren. *Wielewaal* 34: 219-220.

Vragen en korte mededelingen

Protest tegen trekvogelvangst in Italië. De heer E. Bartels, directeur van de stichting Mondiaal Alternatief, heeft op 3 maart 1976 in het ministerie van Buitenlandse Zaken een manifest overhandigd aan de staatssecretarissen Mr. J. L. Brinkhorst en W. Meijer, respectievelijk van Buitenlandse Zaken en van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. Dit manifest is het resultaat van protestacties tegen de trekvogelvangst in Italië.

De heer Bartels sprak van een noodsituatie voor geheel Europa. Hij vroeg de Nederlandse regering onverwijld ratificatie van de verdragen van Parijs, Ramsar en Washington. Voorts drong hij erop aan dat op regeringsniveau initiatief wordt genomen tot het opstellen en aanvaarden van een op zichzelf staande trekvogelclausule voor de landen van de Gemeenschap.

Staatssecretaris Brinkhorst zei bijzonder verheugd te zijn, dat deze zaak zoveel aandacht in zo brede kring heeft gekregen. „Hier is heel duidelijk ruimte voor Europese initiatieven. Dit manifest is in ieder geval voor onze regering een aansporing daartoe”, aldus Mr. Brinkhorst.

Rijswijk, Voorlichtingsdienst
Steenvoordelaan 370. MINISTERIE VAN
Tel. 070-949233. CULTUUR, RECREATIE
EN MAATSCHAPPELIJK WERK.

Volkshogeschool „Valkenburg”, Natuurweek.

Van 19 tot en met 24 juli a.s. verzorgt de Volkshogeschool „Valkenburg” een Natuurweek, die bedoeld is voor iedereen die geïnteresseerd is in het onderwerp natuur en die er samen met anderen over na wil denken en praten; met name over allerlei vragen rond „Mens en Natuur”.

De week wordt zo gevarieerd mogelijk opgezet: naast drie middag-excursies en een dag-excursie, zal via film, inleiders, documentatie en groeps- en interviewgesprekken een en ander aan de orde komen.

In het programma van de Natuurweek 1976 staan twee aspecten centraal.

- a. *De natuur in Zuid-Limburg en omgeving.*
- b. *De vervuiling van het oppervlakte-water;* bij dit onderwerp zullen Rijn, Maas en Geul als voorbeelden dienen voor een veel algemener, internationaal milieuprobleem.

Waar dit mogelijk is, worden beide aspecten van de week gecombineerd. Degenen die zich opgeven voor de cursus ontvangen tevoren een werkmop waarin materiaal over zowel Zuid-Limburg en omgeving als over de vervuiling van het oppervlakte-water is bijeengebracht.

Inschrijving dient zo spoedig mogelijk te geschieden. (De deelnemende groep blijft beperkt tot 35 personen). De kosten voor deelname zijn f 185,— p.p.; f 340,— voor echtparen en f 150,— voor studerende(n). (Deze kosten zijn inclusief maaltijden, slaapplekken en programmakosten als excursies e.d.).

Voor inlichtingen en opgave:

Valkenburg, VOLKSHOGESCHOOL
Postbus 910. „VALKENBURG”.
Tel. 04406-15353.

Staatssecretaris C.R.M. wil Dollard in bescherming nemen.

Staatssecretaris W. Meijer van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk wil het Nederlandse deel van de Dollard aanwijzen als beschermd natuurmonument. Zij het met uitzondering van de Punt van Reide en het ten zuiden daaraan grenzende gebied, want dit is eigendom van de staat zelf en zal — zo is het plan — het predikaat staatsnatuurmonument krijgen. In de beschikking van de staatssecretaris heet het, dat het aan te wijzen gebied, met een omvang van ongeveer 5.000 ha, „van algemeen belang is zowel uit een oogpunt van natuurschoon als om zijn na-